

69. Torstaina 31 päivänä toukokuuta 1990

kello 19

Siv.

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ainoa käsittely:

1) Eduskunnan tilintarkastajien kertomus vuodelta 1989 2128
Mainittu kertomus (K n:o 6)
Valtiovarainvaliokunnan mietintö
n:o 20

Ensimmäinen käsittely:

2) Ehdotus laiksi omenan tullen muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 52
Valtiovarainvaliokunnan mietintö
n:o 18

3) Ehdotus laiksi teollisuudelle ympäristönsuojeluinvestointeihin myönnettävistä valtioneuvakauksista annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 55
Valtiovarainvaliokunnan mietintö
n:o 19

4) Ehdotus laiksi Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta „

Hallituksen esitys n:o 6
Pankkivaliokunnan mietintö n:o 3

5) Ehdotus laiksi valtion maatalousteknologian tutkimuslaitoksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 53

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 6

Siv. 6) Ehdotus laiksi leipomotyölain 1 ja 3 §:n muuttamisesta 2128

Hallituksen esitys n:o 58

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 15

7) Ehdotukset laeiksi maatalousyrittäjien eläkelain 6 §:n 4 momentin ja 6 f §:n 3 momentin kumoamisesta sekä tapaturmavakuutuslain 58 §:n muuttamisesta 2129

Hallituksen esitys n:o 69

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 16

8) Ehdotus tuotevastuulaiksi „

Hallituksen esitys n:o 119/1989 vp.

Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 4

Esitellään:

9) Hallituksen esitys n:o 65 laiksi verotuslain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta 2131

10) Hallituksen esitys n:o 67 laiksi maatilahallinnosta „

11) Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 1989 (K n:o 8) „

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Pesälä.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat tämän päivän ensimmäiseen täysistuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Eduskunnan tilintarkastajien kertomus vuodelta 1989

Ainoa käsittely
Mainittu kertomus (K n:o 6)
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 20

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 20.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi omenan tullin muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 52
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 18

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 18.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

3) Ehdotus laiksi teollisuudelle ympäristönsuojeluinvestointeihin myönnettävistä valtiontakauksista annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 55
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

4) Ehdotus laiksi Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 6
Pankkivaliokunnan mietintö n:o 3

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on pankkivaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

5) Ehdotus laiksi valtion maatalousteknologian tutkimuslaitoksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 53
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 6

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 6.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

6) Ehdotus laiksi leipomotyölain 1 ja 3 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 58
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 15

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 15.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

7) Ehdotukset laeiksi maatalousyrittäjien eläkelain 6 §:n 4 momentin ja 6 f §:n 3 momentin kumoamisesta sekä tapaturmavakuutuslain 58 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 69
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 16

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 16.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

8) Ehdotus tuotevastuulaiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 119/1989 vp.
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 4

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelu:

Ed. Säilynoja: Arvoisa puhemies! Eduskunnan käsiteltävänä on nyt hallituksen esitys tuotevastuulaiksi. Toinen lakivaliokunta on käsitellyt asian talousvaliokunnalta saamansa lausunnon pohjalta ja pääasiassa talousvaliokunnan kannanottoihin yhtyen. Laki ehdotetaan hyväksyttäväksi hallituksen

esityksen mukaisena lukuunottamatta pieniä tarkistuksia.

Toinen lakivaliokunta on mietinnössään katsonut, että tuotevastuulain säätäminen on kuluttajansuojan kehittämisen kannalta tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen uudistus. Erityisesti valiokunta korostaa tuotevastuulain tuotevahinkoja ennalta ehkäisevää merkitystä.

Tietäessään joutuvansa vastaamaan mahdollisista tuotevahingoista tuotteita valmistavat ja maahantuovat yritykset toivottavasti tehostavat markkinoimiensa tuotteiden valvontaa ja kiinnittävät entistä enemmän huomiota tuotteiden käyttöohjeisiin ja markkinointiin. Tärkeää on myös, että vahinkoa kärsineen oikeus saada korvausta jossain määrin parane ja tuotevahinkojen aiheuttamat mahdolliset rasitukset jakautuvat nykyistä oikeudenmukaisemmin.

Laki koskee tuotteista henkilöille ja yksityiseen tarkoitukseen käytetylle omaisuudelle aiheutuneiden vahinkojen korvaamista. Laki lähtee ns. objektiivisen vastuun periaatteesta, eli vahinkoa kärsineen ei tarvitse näyttää valmistajan toimineen jollakin tavoin huolimattomasti saadakseen korvausta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan myös nykyinen kuluttajansuojakäytäntö on jo varsin pitkälle muodostunut tämän tyyppiseksi, joten siinä mielessä laki ei merkitse kovin suurta muutosta nykyiseen tilanteeseen.

Ulkomaisten tuotteiden osalta kuluttajan on kuitenkin ollut vaikeaa saada korvauksia, ja tähän tilanteeseen tuotevastuulain säännökset, joiden mukaan myös maahantuojat on vastuussa tuotteesta aiheutuneista vahingoista, merkitsevät huomattavaa parannusta. Juuri tästä syystä valiokunnan mielestä oli ongelmallista hyväksyä lakiehdotuksen 13 §, jonka mukaan asetuksella voidaan säätää, että maahantuojalla ei ole vahingonkorvausvelvollisuutta, jos tuote on tuotu Suomeen sellaisesta valtiosta, jonka kanssa on vastavuoroisuuden edellytyksellä tehty sopimus maahantuojan vapauttamisesta tuotevastuusta.

Valiokunta toteaa mietinnössään, että kyseessä lain merkityksen kannalta varsin huomattava poikkeus. Tällä poikkeuksella on erittäin olennainen vaikutus kuluttajan asemaan, koska ulkomaiselle valmistajalle kuluttajan on huomattavasti vaikeampi esittää korvausvaatimuksiaan ja niiden perusteita.

Valiokunta edellyttääkin mietinnössään, että hallitus tarkoin seuraa tällaisten sopimusten solmimisesta kuluttajille aiheutuvia vaikutuksia ja ryhtyy toimenpiteisiin, jotta kuluttaja voisi saada oikeudellista apua suomalaisilta kuluttajansuojaviranomaisilta sellaisissa tuotevastuukysymyksissä, joissa korvauksia joudutaan hakemaan ulkomaiselta valmistajalta tai maahantuojalta.

Hallituksen esitys sisältää ns. kehittelyriskin eli tuote voi olla tuotevastuulain mukaan turvallisuudeltaan puutteellinen siinäkin tapauksessa, että puutteellisuudesta johtunut vahinko on sellainen, jota ei kyetty ennakoimaan tuotteen liikkeelle laskemisen ajankohdalla vallinneen tieteellisen ja teknisen tietämyksen perusteella.

Jotta lakiehdotuksen 3 §:ssä olevaa ”siloin”-sanaa ei lakiehdotuksen perustelujen vastaisesti tulkittaisi siten, että se viittaa tuotteen liikkeelle laskemisen tekniseen ja tieteelliseen tasoon, valiokunta ehdottaa ”siloin”-sanon poistamista lakiehdotuksesta tarpeettomana.

Valiokunnan mietinnössä samoin kuin talousvaliokunnan lausunnossakin on pohdittu myös tuotevastuulain soveltuvuutta tupakkatuotteiden aiheuttamiin vahinkoihin.

Hallituksen esityksen perusteluissa on todettu, että tupakan kohdalla voidaan lähteä siitä, että tuotetta käyttävä on tietoinen niistä vaaroista, joita varmuudella tai suurella todennäköisyydellä liittyy tupakan käyttöön. Valiokunta on kuitenkin kiinnittänyt huomiota siihen, että tupakkatuotteiden markkinointi kohdistuu pääasiassa lapsiin ja nuoriin sekä keskimäärin vähemmän koulutusta saaneisiin, joita tupakan vaaroista tiedottavan terveyskasvatuksen on ollut vaikea tavoittaa. Erityisen vaikeaksi tupakan vaaroista kertovan tiedon perillesaamisen tekee se, että tupakkateollisuus edelleen täysin kiistää tuotteidensa käytöstä aiheutuvat terveysriskit. Tupakkatuotteet aiheuttavat varsin nopeasti voimakkaan riippuvuuden, jolloin lapsena tai nuorena aloitettua käyttöä on vaikea myöhemmin lopettaa.

Toinen lakivaliokunta toteaa mietinnössään, että tupakka on kiistatta sellainen tuote, jota lakiehdotuksen 1 §:ssä tarkoitetaan ja jonka aiheuttama vahinko voi tulla korvattavaksi tämän lakiehdotuksen mukaan. Olennaista on, katsotaanko tupakkatuotteiden täyttävän myös lakiehdotuksen

3 §:ssä säädetty vahingonkorvausvelvollisuuden edellytykset eli että tuote ei ole ollut sitä liikkeelle laskettaessa niin turvallinen kuin on ollut aiheutta odottaa.

Turvallisuutta arvioitaessa on otettava huomioon tuotteen ennakoitavissa oleva käyttö, tuotteen markkinointi ja käyttöohjeet sekä muut seikat. Markkinoinnilla tarkoitetaan tässä yhteydessä kaikkia tuotteesta ilmoituksissa tai mainoksissa taikka pakkauksessa tai kaupan yhteydessä annettua tietoa. Markkinointi ja siinä käytetty kuvamateriaali voivat vaikuttaa tuotetta käyttävän käsitykseen tuotteen turvallisuudesta. Käyttäjälle voidaan antaa liioitellun myönteinen kuva turvallisuudesta sekä antamalla tuotteesta tietoa että vaikeamella vaaratekijöistä. Kummassakin tapauksessa tällä on vaikutusta siihen turvallisuuden tasoon, jota tuotteelta voidaan kohtuudella edellyttää.

Merkittävää tuotevastuulain kannalta on nimenomaan tuotteen valmistajan ja käyttäjän välinen suhde. Tästä syystä ulkopuolisen eli esimerkiksi lääkintöhallituksen varoitusta tuotteiden vaaroista ei voida katsoa riittäväksi vapauttamaan valmistajaa vastuusta.

Talousvaliokunnan lausuntoon viitaten ja ottaen huomioon tupakkatuotteiden markkinointitavat ja markkinoinnin kohderyhmän sekä tupakkatuotteiden käytöstä aiheutuvan voimakkaan riippuvuuden samoin kuin sen, että tupakkateollisuus kiistää tupakasta aiheutuvat terveysvaarat, toinen lakivaliokunta katsoo mietinnössään, että tuotevastuulaki soveltuu myös tupakkatuotteisiin.

Vanhentumisajan osalta hallituksen esityksessä on lähdetty siitä, että kanne olisi nostettava kolmen vuoden kuluessa vahingon ilmentymisestä ja viimeistään kymmenen vuoden kuluessa siitä, kun korvausvelvollinen oli laskenut vahinkoa aiheuttaneen tuotteen liikkeelle. Kymmenen vuoden vanhentumisaikaa pidettiin eräissä valiokunnalle annetuissa asiantuntijalausunnoissa kuluttajansuojan kannalta liian lyhyenä, ja myös talousvaliokunta oli kiinnittänyt asiaan huomiota antaessaan lausuntoa todeten mm., että Norjassa vanhentumisaika on 20 vuotta.

Toinen lakivaliokunta ei tässä vaiheessa katsonut kuitenkaan voivansa esittää vanhentumisajan pidentämistä, mutta piti tärkeänä, että hallitus seuraa lainsäädännön kansainvälistä kehitystä vanhentumisaikojen osalta ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin

lain tarkistamiseksi. Valiokuntakäsittelystä voi sen verran todeta, että valiokunta antoi mietinnön yksimielisesti.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Olen jäävi sanomaan tästä asiasta paljon mitään, koska olin hyvin vähän mukana valiokunnan istunnoissa, kuitenkin sen verran, että ehdin kritisoida tupakan asettumista tuotevastuulain piiriin. Minun mielestäni pitäisi olla joku järki, kun kriminalisointeja asetetaan, ja tässä sitä ei minun mielestäni ollut. En arvostele valiokuntaa sillä tavalla ettei sillä ollut järkeä, mutta joka tapauksessa jokainen tänä päivänä tietää, minkälaisia vaaroja tupakasta aiheutuu ja siitä huolimatta jokainen voi sitä käyttää, jos niin katsoo. Se on omasta vapaasta tahdosta kiinni.

Tässä tulee vähän samanlainen tunne kuin jos joku vaatisi Alkoa tuotevastuulain perusteella vastuuseen siitä, että jeppe juo ja jeppe tulee känniin, kaatuu ja lyö päänsä ja vaatii korvauksia tuotevastuulain perusteella. Jokainen tietää, että kun viinaa juo, niin siitä tulee juovuksiin ja se vähän horjuttaa, jos on tarpeeksi kännissä. Vähän samanlainen asia on tupakka. Minä en jaksa sellaisenaan tätä kriminalisointia ymmärtää, mutta toisaalta ei se nyt kovasti tietysti haittaakaan. Joka polttaa, se polttaa, ja joka ei polta, on tuotevastuulain nojalla mahdollinen vahingon aiheuttaminen kriminalisoitu tai ei.

Ed. Jokinen: Herra puhemies! Minä kyllä ihmettelen ed. Aittoniemen kannanottoa tässäkin asiassa, että hän todella käyttää tuollaista kieltä eikä kannna mikäänlaista vastuuta siitä, että koulunuoriso ja lapset polttavat nimenomaan salamainonnan ansiosta. Mainonta on tavattoman monipuolista. Kaikissa lehdistä samoin kuin urheilukilpailuissa julkaistaan erilaista tupakkaa suosivaa mainontaa, vaikka se on kielletty laissa. Eivät suinkaan nuoret ihmiset, lapset vielä, jopa vähän yli kymmenvuotiaat, tiedä näistä vaaroista, koska sellaista tietoa heidän tajuntaansa ei voida tänä päivänä saada. Vaikka lehdet kirjoittavat, niin sellaista selvitystä ei tehdä esimerkiksi kouluissa, ja tämä vastaanottavuus siinä vaiheessa, kun toisaalta tulee tupakan tarjontaa, on kyllä huolestuttavaa. Minä en ymmärrä, ettei myös Aittoniemellä pitäisi olla huolta Suomen nuorison tilanteesta tänä päivänä, joka

tupakoi enemmän kuin Euroopassa muualla. Eikö se huolestuta lainkaan ed. Aittoniemeä? Että hän rohkenee todellakin puolustaa sellaista kuin tupakan mainonnan ja tupakan tarjonnan lisäämistä, en voi ymmärtää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

valtiovarainvaliokuntaan

9) Hallituksen esitys n:o 65 laiksi verotuslain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

maa- ja metsätalousvaliokuntaan

10) Hallituksen esitys n:o 67 laiksi maatalahallinnosta

11) Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 1989 (K n:o 8)

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaalivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Ottaen huomioon myöhäisen ajankohdan, ehdotan että 11) asia jätettäisiin pöydälle ensi tiistaina pidettävään istuntoon.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on se jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Anttila ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Anttilan ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 19.17.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola
